ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1951

Vyhlásené: 30.04.1951 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

35.

Vládne nariadenie

zo dňa 10. apríla 1951,

ktorým sa vyhlasuje Štatút komunálnych podnikov.

Vláda Československej republiky nariaďuje podľa § 50 zákona č. 167/1950 Sb., o komunálnych podnikoch, a §§ 4 a 11 zákona č. 104/1950 Sb., o financovaní národných a komunálnych podnikov:

Čl. I.

Štatút komunálnych podnikov sa vyhlasuje v prílohe tohto nariadenia a tvorí jeho súčasť.

Čl. II.

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dňom 1. januára 1951; vykonajú ho ministri vnútra a financií po dohode so zúčastnenými členmi vlády.

Zápotocký v. r.

Nosek v. r.

Kabeš v. r.

Príloha k vládnemu nariadeniu č. 35
1951 Sb.

Štatút komunálnych podnikov.

Diel I.
Komunálne podniky a ich poslanie.

§ 1.

(1) Komunálne podniky sú formou štátneho podnikania. Ich poslaním je prispievať podľa jednotného hospodárskeho plánu poskytovaním služieb a výrobou k uspokojovaniu životných potrieb obyvateľstva, k odkrývaniu a využitiu miestnych zdrojov, k vzostupu národného bohatstva, k zvýšeniu hmotnej i kultúrnej úrovne a k upevneniu moci pracujúceho ľudu.

(2) Komunálne podniky vyrastajú z potrieb ľudu, slúžia ľudu, sú predmetom jeho záujmu a starostlivosti a sú ním kontrolované.

§ 2.

(1) Komunálne podniky sú zamerané na podnikanie významu miestneho (regionálneho), to jest na miestne služby a miestnu výrobu, najmä aj na činnosť údržbársku a opravársku, a tak uspokojujú každodenné potreby pracujúcich. Doplňujú aj činnosť národných podnikov v tých odboroch, pre ktoré je forma komunálneho podniku účelnejšia a hospodárnejšia alebo kde to vyžaduje splnenie jednotného hospodárskeho plánu. Komunálne podniky pritom spolupracujú s ostatnými zložkami socialistického sektoru.

(2) Sústredením a organizáciou väčšinou dosiaľ rozptýlených služieb a výroby a ich účelným rozmiestením vytvárajú komunálne podniky predpoklady pre zvýšenie produktivity práce a svojím príťažlivým vplyvom priaznivo pôsobia na socializačný proces súkromného podnikania.

§ 3.

(1) Vykonávanie hlavného vedenia a dozoru nad komunálnymi podnikmi sveruje štát vzhľadom na ich miestne zameranie predovšetkým národným výborom, teda orgánom štátnej moci a štátnej správy, ktoré sú v najužšom spojení s ľudom.

(2) Plenárne zasadanie národného výboru sleduje činnosť komunálnych podnikov a stará sa o ich zdarný rozvoj. Plnenie úloh komunálnych podnikov sa prejednáva taktiež na hovoroch s ľudom a vo sboroch dôverníkov ľudovej správy.

(3) Podľa potreby ustavujú národné výbory komisie pre veci komunálnych podnikov.

§ 4.

Komunálne podniky plnia svoje poslanie kolektívnym úsilím všetkých svojich pracujúcich, to jest robotníkov, technikov a úradníkov, ktorí stmelení pracovnou disciplínou a za vedenia najuvedomelejších v súdružskej spolupráci a vzájomnou pomocou plnia úlohy výstavby socializmu.

Diel II.
Vznik komunálnych podnikov, ich právna povaha a pomery.

§ 5.
Zriadenie podniku.

Komunálny podnik je zriaďovaný národným výborom, pod bezprostredným hlavným vedením a dozorom ktorého bude podnik prevádzaný (vedúci národný výbor), a to na základe vyšetrenia miestnych (regionálnych) potrieb. So zriadením komunálneho podniku sú spojené dôležité hospodárske a právne dôsledky; preto je potrebné, aby sa dialo so súhlasom dohliadacieho národného výboru (úradu). Aby bolo tiež zabezpečené, že zriadenie komunálneho podniku bude v súlade s jednotným hospodárskym plánom, dohliadací národný výbor prejedná vec s krajským inšpektorátom komunálnych podnikov (ďalej len „krajský inšpektorát").

§ 6.
Individuálne komunálne podniky a obvod ich činnosti.

(1) Komunálne podniky sa zriaďujú zpravidla ako podniky jedného národného výboru (komunálne podniky individuálne). Ich činnosť je tiež predovšetkým zameraná k tomu, aby uspokojovaly potreby obyvateľstva v obvode vedúceho národného výboru [komunálne podniky miestne (obecné, mestské), okresné a krajské].

(2) Na to, aby komunálny podnik zriadil prevodzovne mimo obvodu vedúceho národného výboru, je potrebné usnesenie tohto národného výboru a súhlas dotknutých národných výborov rovnakého stupňa. Ich súhlas sa môže nahradiť súhlasom spoločného dohliadacieho národného výboru (úradu).
Oblastné komunálne podniky.

§ 7.

(1) Ak sa prevádzka komunálneho podniku, poskytujúceho služby alebo miestne viazané dodávky, zvýšenou mierou dotýka záujmov obyvateľstva širšej oblasti, než je obvod vedúceho národného výboru, môže vedúci národný výbor pribrať na poradnú a pomocnú účasť národné výbory v tejto oblasti (oblastný komunálny podnik).

(2) Pribratie národných výborov na poradnú a pomocnú účasť sa vykonáva dohodou vedúceho národného výboru so zúčastnenými národnými výbormi, poprípade rozhodnutím dohliadacieho národného výboru (úradu).

§ 8.

(1) Vedúci národný výbor oblastného komunálneho podniku informuje zúčastnené národné výbory o závažných skutočnostiach a opatreniach týkajúcich sa komunálneho podniku, radí sa s nimi a prijíma na úvahu ich podnety, kritiku a dobrozdania. Môže im tiež sveriť niektoré úlohy zo svojej pôsobnosti, najmä vykonávanie pôsobnosti dozornej v ich obvode. Zúčastnené národné výbory môžu žiadať od vedúceho národného výboru informácie o oblastnom komunálnom podniku, podporujú vedúci národný výbor pri plnení jeho úloh a sprostredkujú jeho spojenie s ľudom. Môže žiadať dohliadací národný výbor (úrad) o dozorný zákrok v prípadoch, keď sú toho názoru, že dôležité záujmy oblastného komunálneho podniku alebo záujmy, ktorým má podnik slúžiť, sú poškodzované alebo ohrožované.

(2) Pre informovanie a vypočutie zúčastnených národných výborov možno vytvoriť komisiu z ich zástupcov, pričom jeden zástupca môže zastupovať aj viac národných výborov.

§ 9.
Pribratie podriadených národných výborov pri komunálnych podnikoch okresných a krajských.

Obdobne ako pri oblastných komunálnych podnikoch môžu sa pribrať podriadené národné výbory na poradnú a pomocnú účasť aj pri komunálnom podniku okresnom alebo krajskom, prevádzka ktorého sa dotýka zvýšenou mierou záujmov obyvateľstva niektorých obcí alebo okresov v obvode vedúceho národného výboru.

§ 10.
Spoločné komunálne podniky.

(1) Ak je to hospodársky účelné, môžu sa výnimočne dva alebo viac národných výborov združiť na zriadenie spoločného komunálneho podniku, najmä vtedy, ak má komunálny podnik slúžiť spoločným potrebám obyvateľstva v obvodoch združených národných výborov alebo ak možno spoločnou prevádzkou účelnejšie využiť prírodné zdroje, výrobky, suroviny, nehnuteľnosti alebo pracovné sily. Taký podnik je potom prevádzaný pod spoločným hlavným vedením a dozorom združených národných výborov. Jeden zo združených národných výborov, určený dohodou, poprípade dohliadacím národným výborom (úradom), má postavenie vedúceho národného výboru a koná so súhlasom pridružených národných výborov aj v ich mene. Tento súhlas vyslovujú pridružené národné výbory svojimi zástupcami na schôdzke spoločnej komisie alebo písomne. O neshodách medzi združenými národnými výbormi rozhoduje dohliadací národný výbor (úrad), ktorý môže aj urobiť potrebné opatrenia.

(2) Vedúci národný výbor zriaďuje spoločný komunálny podnik na základe dohody všetkých združených národných výborov, ktorá sa uskutočňuje ich súhlasnými usneseniami.
Odbor podnikania.

§ 11.

(1) Pri zriadení komunálneho podniku určí mu vedúci národný výbor odbor podnikania. Toto základné zameranie činnosti komunálneho podniku musí byť v súlade s jednotným hospodárskym plánom. Určený odbor podnikania je základom pre vypracovanie podnikového plánu komunálneho podniku, ktorý potom určuje jeho činnosť.

(2) Nie je potrebné, aby si komunálny podnik pre svoju činnosť obstarával oprávnenia, ktoré by boly inak potrebné podľa predpisov živnostenského alebo iného práva. Komunálne podniky sú však podrobené ustanoveniam o schvaľovaní prevodzovní, ako aj iným predpisom o ochrane života a zdravia pracujúcich, o všeobecnej bezpečnosti a predpisom o výchove pracujúceho dorastu.

(3) Predpisy upravujúce podnikanie v odbore dopravy zostávajú nedotknuté.

§ 12.

(1) Pokiaľ je to hospodársky únosné (pri plnom využití prevádzkového zariadenia, pracovných síl a správneho aparátu), zriaďujú sa komunálne podniky ako podniky s jediným odborom podnikania (komunálne podniky jednoduché).

(2) Ak nie je zriadenie jednoduchého komunálneho podniku hospodársky únosné, združí národný výbor do jediného komunálneho podniku hospodárske jednotky (závody), a to predovšetkým závody s príbuzným odborom podnikania (komunálny podnik združený). Združený komunálny podnik môže byť zriadený aj z hospodárskych jednotiek (závodov) s rôznymi odbormi podnikania, najmä ak sa môžu vzájomne doplňovať svojimi výrobkami alebo službami alebo ak

možno týmto organizačným spojením účelne využiť pracovné sily, administratívne vystrojenie, zdroje surovín, energie, výrobkov, polotovarov alebo odpadov.

§ 13.
Názov a vonkajšie označenie.

(1) Vedúci národný výbor určí komunálnemu podniku pri jeho zriadení názov. Súčasťou tohto názvu je označenie „komunálny podnik".

(2) Jednotlivé prevodzovne komunálneho podniku určené pre styk s verejnosťou treba navonok vhodným spôsobom označiť tak, aby sa dalo poznať, akú službu poskytujú alebo ktoré výroby predávajú. Z vonkajšieho označenia má byť ďalej zrejmé, že sú to prevodzovne komunálneho podniku. Je tiež potrebné, aby boly zreteľne odlíšené jedna od druhej.
Právna osobnosť komunálneho podniku a majetok jemu sverený.

§ 14.

Plné uplatnenie hospodárskej samostatnosti komunálneho podniku predpokladá jeho právnu samostatnosť. Preto sú komunálne podniky samostatné právnické osoby a významné údaje o nich sa zapisujú do podnikového registra.

§ 15.

(1) Vlastníkom majetku komunálneho podniku je štát; komunálnemu podniku je tento majetok sverený do správy. Vo veciach tohto majetku komunálny podnik vystupuje a koná vo vlastnom mene.

(2) Majetok slúžiaci účelom zdravotným, sociálnym alebo vzdelávacím, alebo ktorým národný výbor plní svoje správne úlohy, môže byť začlenený do komunálneho podniku len za podmienky, že bude i naďalej slúžiť týmto účelom alebo že o plnenie príslušných úloh bude inak vhodne postarané.

§ 16.
Scudzenie a zaťaženie majetku.

(1) Komunálny podnik nesmie scudziť majetok, ktorý je mu určený na trvalé užívanie, ani jeho časti; tretie osoby nemôžu k takému majetku nadobudnúť záložné alebo iné vecné práva, či už knihovné alebo neknihovné. Výnimky môže povoliť krajský národný výbor, a to i vtedy, ak ide o krajský komunálny podnik.

(2) Ministerstvo vnútra môže po dohode s Ministerstvom financií smernicami určiť podrobnosti o tom, ktoré majetkové časti sú určené na trvalé užívanie komunálnych podnikov a kedy nimi prestávajú byť, za akých okolností môžu byť povoľované výnimky podľa odseku 1, a ďalej, v ktorých prípadoch môže krajský národný výbor preniesť svoju pôsobnosť na povoľovanie týchto výnimiek zčasti na národné výbory nižšieho stupňa.

§ 17.
Uspokojenie záväzkov.

(1) Pre záväzky komunálneho podniku možno dosiahnuť uspokojenie iba z majetku jemu svereného do správy, ktorý nie je určený na to, aby ho podnik trvale užíval.

(2) Z majetku komunálnym podnikom spravovaného nemožno žiadať ani dosiahnuť uspokojenie pohľadávok proti štátu.

(3) Štát neručí za záväzky komunálnych podnikov.

Diel III.
Vedenie komunálnych podnikov a ich organizácia.

§ 18.
Zásady socialistického hospodárstva.

(1) Komunálne podniky sa spravujú zásadami socialistického hospodárstva. Najdôležitejšie z nich sú: plánovitosť, uplatňovaná pri každej ich činnosti, a aktívna účasť pracujúcich. S nimi vnútorne súvisí najmä hospodárenie podľa rozpočtu a zásada hospodárnosti, vedenie jednou osobou, účelná decentralizácia, operatívnosť vedenia, podnecovanie záujmu pracujúcich na výsledkoch podnikania, osobná zodpovednosť, kontrola shora i zdola a zásada stáleho vzostupu.

(2) V ďalších ustanoveniach je bližšie rozvedené, ako sa tieto zásady prejavujú v organizácii, vedení a činnosti komunálnych podnikov.

§ 19.
Vnútorná organizácia podniku.

(1) Účelom organizácie komunálneho podniku je také usporiadanie jeho činnosti, aby bol schopný čo najlepšie plniť svoj podnikový plán.

(2) Komunálny podnik sa môže vnútorne členiť na organizačné útvary, ktorým sú v rámci činnosti celého podniku presne určené úlohy (prevodzovne, závody a i.). Vnútorné členenie komunálneho podniku musí byť úmerné jeho rozsahu a druhu činnosti a musí umožňovať vzájomnú spoluprácu všetkých zložiek.

(3) Ak vyžaduje prevádzka komunálneho podniku vnútorné členenie, musí byť podnik organizovaný tak, aby jednotlivé útvary alebo niekoľko útvarov pohromade mohlo samostatne hospodáriť podľa rozpočtu.

(4) Vnútorné členenie komunálneho podniku určí správca, a to poprípade organizačným poriadkom.

(5) Ministerstvo vnútra vydá organizačné pravidlá pre vnútornú organizáciu komunálnych podnikov so zreteľom na rozsah ich podnikania a na odbor ich činnosti. V organizačných pravidlách tiež určí, akou formou sa vydáva organizačný poriadok a aké schválenie vyžaduje.

§ 20.
Zásady pre vedenie.

(1) Právomoc a zodpovednosť v komunálnom podniku sa má sverovať v najširšej miere organizačným útvarom. U vyšších organizačných útvarov sa sústreďujú iba veci zásadné alebo také, ktoré môžu byť účelne obstarávané spoločne pre väčší počet podriadených útvarov.

(2) Každý organizačný útvar podniku má byť vedený iba jedným vedúcim, ktorý v rozsahu svojej právomoci rozhoduje samostatne.

(3) Vedenie podniku sa musí pružne prispôsobovať meniacim sa pomerom, bojovať proti byrokratickým formám práce a včas a účinne zasahovať do prevádzky podniku, aby boly bez meškania odstránené príčiny prevádzkových porúch a aby sa im zavčasu čelilo.

(4) Všetci pracujúci v podniku osobne zodpovedajú za splnenie uložených úloh.

(5) Komunálny podnik má byť vedený snahou sústavne a s každej stránky zlepšovať svoje vedenie, organizáciu a činnosť a klásť si stále vyššie ciele.

§ 21.
Správca.

(1) Na čele komunálneho podniku je správca, ktorý vedie všetku jeho činnosť a koná v jeho mene. Jeho vymenovanie, právne postavenie a zastupovanie upravuje zákon č. 167/1950 Sb., o komunálnych podnikoch (ďalej len „zákon"), spôsobom zodpovedajúcim významnému miestu, ktoré správca zastáva.

(2) Správca zodpovedá vedúcemu národnému výboru za plnenie svojich povinností i všetkých povinností uložených podniku. Vedúcemu národnému výboru je podriadený prostredníctvom referenta kompetentného pre veci komunálnych podnikov. Tento referent aj zabezpečuje spoluprácu s ostatnými referátmi národného výboru. V komunálnych podnikoch, pre ktoré bolo zriadené riaditeľstvo, sú správcovia podriadení riaditeľovi a jeho prostredníctvom podliehajú hlavnému štátnemu vedeniu a dozoru.

(3) Ak je správca toho názoru, že rozhodnutie vedúceho národného výboru poškodzuje alebo ohrožuje dôležité záujmy komunálneho podniku, oznámi bez meškania tomuto národnému výboru písomne svoje odchylné stanovisko s náležitým odôvodnením. Národný výbor síce môže svoje rozhodnutie, ak na ňom zotrvá, dať vykonať, musí však odchylné stanovisko správcovo oznámiť dohliadaciemu národnému výboru (úradu). Obdobne treba postupovať, ak je správca toho názoru, že rozhodnutie riaditeľa poškodzuje alebo ohrožuje dôležité záujmy komunálneho podniku; riaditeľ síce môže svoje rozhodnutie, ak na ňom zotrvá, dať vykonať, ale musí odchylné stanovisko správcovo oznámiť vedúcemu národnému výboru.

(4) Za úspešné splnenie plánu - najmä za jeho žiadúce prekročenie - poskytne sa správcovi, pokiaľ sa o ne zaslúžil, osobitná odmena z prostriedkov a spôsobom, ktorý určí smernicami Ministerstvo vnútra po dohode s Ministerstvom práce a sociálnej starostlivosti a s ústredným orgánom jednotnej odborovej organizácie.

§ 22.
Podnikový hospodár.

(1) Podnikový hospodár má byť ustanovený v podnikoch, ktorých tržba presahovala v minulom roku 20,000.000 Kčs alebo ktoré túto sumu podľa finančného plánu v bežnom roku prekročia, a ďalej v tých jednotlivých podnikoch, v ktorých to určí krajský národný výbor.

(2) Podnikového hospodára ustanovuje z radov zamestnancov komunálneho podniku po vypočutí správcu vedúci národný výbor, ktorý ho môže aj odvolať. Pred ustanovením alebo odvolaním podnikového hospodára vyžiada si vedúci národný výbor vyjadrenie krajského inšpektorátu.

(3) Hlavnou povinnosťou podnikového hospodára je vypracovať návrh podnikového rozpočtu, v ktorom sa musí uplatniť najvyššia hospodárnosť. Dozerá, aby sa v podniku hospodárilo podľa rozpočtu a aby uložené úlohy boly plnené čo najhospodárnejšie.

(4) Ak je určité rozhodnutie v rozpore s rozpočtom, upozorní na to podnikový hospodár správcu. Ak zotrvá správca, hoci bol upozornený, na pôvodnom rozhodnutí, musí sa vykonať, ale podnikový hospodár je povinný podať o tom zprávu vedúcemu národnému výboru a krajskému inšpektorátu, o čom upovedomí správcu. Taktiež o každom závažnejšom nedodržaní podnikového rozpočtu, ktoré už nastalo, musí podnikový hospodár podať zprávu vedúcemu národnému výboru a krajskému inšpektorátu.

(5) Ďalšie úlohy podnikového hospodára určia organizačné pravidlá.

§ 23.
Vedúci zamestnanci.

(1) Ak to vyžaduje rozsah a druh podnikania, môže správca ustanoviť vedúcich zamestnancov pre niektoré správne alebo prevádzkové úlohy, najmä: vedúceho prevádzky, plánovateľa, úkolára, kádrového referenta a bezpečnostného referenta. Organizačné pravidlá určia úlohy vedúcich zamestnancov a ďalej, akým spôsobom môžu byť ich funkcie spojované v jednej osobe a ktorí z nich sú priamo podriadení správcovi.

(2) Pre každý organizačný útvar ustanoví správca príslušného vedúceho s potrebnou odbornou kvalifikáciou (vedúci prevodzovne, závodu atď.). Organizačné pravidlá určia ich úlohy.

(3) Dôležité otázky komunálneho podniku sa prejednávajú na pravidelných poradách vedúcich zamestnancov, ktoré organizuje správca a na ktorých sa zúčastní aj zástupca závodného zastupiteľstva. Obdobné porady so svojimi bezprostrednými podriadenými svolávajú aj vedúci organizačných útvarov, ak to vyžaduje potreba.

§ 24.
Účasť občianstva.

Komunálne podniky, prevádzka ktorých sa zvýšenou mierou dotýka záujmov určených skupín obyvateľstva (ako napr. komunálne podniky bytové), budú podľa smerníc vydaných Ministerstvom vnútra organizované tak, že občianstvo takto dotknuté bude pribrané na pomocnú, poradnú a kontrolnú účasť i nad rámec všeobecnej kontroly ľudu podľa § 1 ods. 2 a § 3 ods. 2.

Diel IV.
Podnikový plán.

§ 25.
Všeobecné ustanovenia.

(1) Činnosť komunálneho podniku je určovaná jeho schváleným podnikovým plánom. Podnikové plány komunálnych podnikov sú svojím obsahom súčasťou jednotného hospodárskeho plánu.

(2) V smerniciach Štátneho úradu plánovacieho sa ustanoví, z ktorých častí sa skladá návrh podnikového plánu, prepisuje sa jeho obsah a forma a určuje sa postup a lehoty i spôsob jeho prípravy, vykonávanie a kontrola.

§ 26.
Návrh plánu.

(1) Návrh plánu pripravuje podnik podľa smerných čísel.

(2) Na sostavení návrhu plánu sa činne zúčastňujú všetky organizačné útvary za účasti všetkých pracujúcich v nich zamestnaných (ústretové plánovanie). Pritom sa zhodnotia doterajšie skúsenosti pracujúcich a ich návrhy na zdokonalenie prevádzky.

§ 27.
Technickohospodárske normy.

(1) Základom pre vypracovanie návrhu podnikového plánu sú technickohospodárske normy, a to normy výkonové, ktoré slúžia na odmeňovanie práce podľa zásluhy, a normy určujúce žiadúcu

hodnotu alebo mieru využitia prevádzacieho zariadenia, spotrebu materiálu a energie, výšku stavu zásob a výšku režie a akosť podnikových výkonov.

(2) Spôsob ustanovenia technickohospodárskych noriem a postup pri ich schvaľovaní a zaručovaní určí ústredný inšpektorát, a to pokiaľ ide o normy výkonové, po prejednaní s ústredným orgánom jednotnej odborovej organizácie.

§ 28.
Prejednanie podnikového plánu.

Návrh podnikového plánu predloží správca v určenej lehote na prejednanie vedúcemu národnému výboru. Podnikový plán sa potom schvaľuje podľa osobitných predpisov o tom vydaných (§ 11 ods. 2 zákona).

§ 29.
Rozpis podnikového plánu.

Schválený podnikový plán sa rozpisuje na organizačné útvary a v ďalšom postupe na jednotlivé pracoviská a na čo najkratšie časové úseky, aby každý pracujúci vedel, akú úlohu má v určitom čase splniť.

§ 30.
Vykonávanie plánu.

(1) Na zabezpečenie dodávok, investícií, materiálu a energie, ktoré podniky potrebujú na splnenie plánu, ako i na zabezpečenie odbytu podnikových výkonov, sú uzavierané podľa osobitných predpisov o tom platných rámcové a čiastkové smluvy, poprípade i priame smluvy s dodávateľmi a odberateľmi.

(2) Splnenie podnikového plánu je pre podnik základnou úlohou. Snahou podniku musí byť, aby túto úlohu splnil čo najhospodárnejšie a za sústavného zlepšovania podnikových výkonov, a ak je to žiadúce, aby ju i prekročil. V podnikovom pláne sa určí, pri ktorých podnikových výkonoch a za akých predpokladov je žiadúce i také prekročenie plánu, ktoré vyžaduje ďalšie pracovné sily a výrobné alebo finančné prostriedky, ako i v ktorých prípadoch je prekročenie plánu nežiadúce.

(3) Uplatnenie zásady hospodárnosti vedie k zvyšovaniu rentability komunálnych podnikov, ktorú však treba posudzovať s hľadiska celého národného hospodárstva. Zvýšenie rentability sa nesmie dosahovať zvyšovaním cien alebo zhoršovaním akosti podnikových výkonov. V socialistickom hospodárstve prevláda v niektorých podnikoch, starostlivosť o poskytovanie dobrých a lacných služieb vo všeobecnom záujme pred výnosnosťou. Ale i vtedy treba postupovať hospodárne. Tu zásada hospodárnosti smeruje k znižovaniu rozdielu, o ktorý rozpočtované náklady prevyšujú rozpočtované výnosy.

§ 31.
Kontrola plnenia plánu.

Plnenie plánu musí sa sústavne sledovať a kontrolovať. Kontrolu plnenia plánu vykonáva predovšetkým na svojom pracovisku a každý vedúci v medziach svojich úloh. Plnenie plánu je sledované i kontrolou ľudu. Kontrola je tiež jedným z dôležitých úloh sverených orgánom hlavného štátneho vedenia a dozoru. Účinným kontrolným prostriedkom je peňažná kontrola vykonávaná bankami.

Diel V.
Práca a pracujúci.

§ 32.
Účasť pracujúcich.

(1) Rozhodujúcim činiteľom pri vykonávaní služieb i vo výrobe sú pracujúci. Ich nový pomer k práci a z neho vyrastajúce budovateľské pracovné metódy sú hybnou silou vývoja socialistického hospodárstva. Je to najmä socialistické súťaženie, zameriavané na splnenie úloh v danom čase najdôležitejších, a jeho hlavná forma údernické hnutie, ktoré lepším zvládnutím techniky výrazne prekonáva priemerné výkony. Socialistické súťaženie je utvrdzované uzavieraním socialistických smlúv. Praktické
skúsenosti a tvorivá iniciatíva pracujúcich sa uplatňuje v zlepšovateľskom hnutí.

(2) Vedenie podniku organizuje prácu zamestnancov opierajúc sa pritom o ich uvedomelé pracovné úsilie, tvorivé schopnosti a iniciatívu a priberá ich v najširšej miere na účasť. Táto účasť sa prejavuje najmä ústretovým plánovaním, kontrolou plnenia plánu a odhaľovaním a kritikou nedostatkov.

(3) K úspešnému plneniu úloh podniku prispievajú aj kolektívne smluvy uzavierané medzi vedením podniku a pracujúcimi, zastúpenými závodnou skupinou Revolučného odborového hnutia.

§ 33.
Prijímanie zamestnancov.

(1) Najvyšší počet zamestnancov, ktorých podnik potrebuje pre splnenie daných úloh, je určený v podnikovom pláne (plán práce). Podnik je povinný dôslednou previerkou pracovísk odkrývať pracovné rezervy.

(2) Zamestnancov komunálneho podniku prijíma a na pracovné miesta zaraďuje správca po prejednaní so závodným zastupiteľstvom a prepúšťa ich so súhlasom tohto orgánu. Správca môže túto svoju pôsobnosť preniesť na vedúceho podriadených organizačných útvarov.

(3) Každé prijatie a prepustenie zamestnancov sa vybavuje v najužšej súčinnosti s kádrovým referentom, pokiaľ bol ustanovený.

§ 34.
Odmena za prácu.

(1) Pracovné a mzdové pomery zamestnancov komunálnych podnikov sa spravujú ustanoveniami platnými pre zamestnancov, na ktorých sa vzťahujú predpisy o štátnej mzdovej politike.

(2) Komunálny podnik je povinný zavádzať všeobecne sústavu miezd podľa zásluhy, ktorá hodnotí prácu podľa jej akosti, množstva a spoločenského významu. Pri hodnotení akosti práce sa prihliada na potrebné znalosti, zbehlosti, zodpovednosti, námahu pracujúceho a zaťažujúce vplyvy prostredia. Úkolové mzdy a odmeňovanie zvýšeného výkonu prémiami treba zavádzať všade tam, kde sú pre to vhodné predpoklady.

(3) Zamestnancom, ktorí splnili tak mimoriadne pracovné úlohy, že ich pracovná odmena nie je primeraná podanému pracovnému výkonu, môže sa poskytnúť mimoriadna odmena. O takýchto odmenách usnáša sa na správcov návrh vedúci národný výbor, pokiaľ nejde o odmeny z prostriedkov podnikového fondu pracujúcich; vedúci národný výbor môže urobiť opatrenie o

odmenách len po dohode s orgánom jednotnej odborovej organizácie, ktorý bude určený jej ústredným orgánom. O odmenách pre správcu platia osobitné ustanovenia (§ 21 ods. 4).

(4) Za zlepšovacie návrhy, ktorými sa dosiahne zdokonalenie alebo zhospodárnenie činnosti podniku, dostane pôvodca návrhu odmenu podľa osobitných smerníc.

(5) Postupne zvyšovať odmenu za prácu možno pre všetkých pracujúcich len, pokiaľ sa zvýšila produktivita práce v celom našom hospodárstve.

§ 35.
Ochrana života a zdravia pracujúcich.

(1) Podnik je povinný zo svojich prostriedkov plánovite budovať a s technickej stránky udržovať zariadenia starostlivosti o zdravie pracujúcich a robiť na to všetky potrebné opatrenia; pritom najmä zabezpečuje podmienky pre bezpečnú a zdravú prácu a vykonávanie účelnej a hodnotnej zdravotnej starostlivosti. Osobitné predpisy určia, v akom rozsahu sa vybudujú zariadenia starostlivosti o zdravie pracujúcich a v akom rozsahu nesú náklady spojené s ich prevádzkou orgány štátnej správy a národné poistenie.

(2) Podnik je povinný pravidelne školiť a poučovať svojich zamestnancov, najmä novo prijímaných alebo prideľovaných na iné pracoviská, o úrazovej zábrane, o metódach bezpečnej práce, o boji proti nemociam súvisiacim s povolaním a o ochrane zdravia vôbec.

(3) Je rovnako úlohou podniku, aby v spolupráci so závodným zastupiteľstvom čo najlepšie sa staral o svojich zamestnancov so stránky sociálnej, zdravotnej, kultúrnej a telovýchovnej.

§ 36.
Výchova dorastu.

Podľa smerníc Ministerstva vnútra vydaných po dohode s Ministerstvom práce a sociálnej starostlivosti a so schválením Ústredia pracujúceho dorastu zriaďujú sa pri komunálnych podnikoch strediská pracujúceho dorastu. V nich dorast dostáva všestrannú prípravu, ktorá je potrebná na úspešné plnenie pracovných úloh, najmä na odborný výcvik, odborné i všeobecné vzdelanie a výchovu politickú, kultúrnu, zdravotnú a telesnú.

§ 37.
Starostlivosť o kádre.

(1) Správca je povinný dbať o správne rozmiestenie kádrov tak, aby sa každý pracujúci na svojom pracovisku čo najlepšie uplatnil. Sústavným školením má zvyšovať odbornú vyspelosť i politickohospodárske uvedomenie najmä tých pracujúcich, ktorí sú schopní rastu a ktorí tak tvoria zdroj pre obsadzovanie vyšších a najvyšších funkcií v podnikoch. Správca určí v súčinnosti so závodným zastupiteľstvom zamestnancov, ktorí majú prejsť školením.

(2) Z tých, ktorí prešli závodným a podnikovým školením, navrhne správca v súčinnosti so závodným zastupiteľstvom najschopnejších pre školenie vyššieho typu. Toto školenie organizuje Ministerstvo vnútra za pomoci inšpektorátov. Do neho sú vysielaní predovšetkým úderníci a zlepšovatelia, ktorým sa poskytuje možnosť, aby vyrástli na novú socialistickú inteligenciu z robotníckej triedy.

(3) Otázky starostlivosti o kádre vybavujú sa v najužšej súčinnosti s károvým referentom, pokiaľ bol ustanovený.

Diel VI.
Technika prevádzky.

§ 38.
Prevádzacie zariadenia.

(1) Potrebný druh a rozsah prevádzacích zariadení komunálneho podniku je daný druhom a rozsahom podnikových výkonov, t. j. služieb alebo výrobkov. Podnik je povinný plne využiť kapacitu prevádzacích zariadení, ktoré má k dispozícii. Zariadenia plne nevyužité treba previesť tam, kde ich možno lepšie použiť.

(2) Svoje zariadenia podnik udržuje v riadnom stave, obnovuje ich a v medziach hospodárskej účelnosti ich plánovite doplňuje a zdokonaľuje.

§ 39.
Prevádzkové a technické metódy.

(1) V prevádzke komunálnych podnikov treba zužitkovať výsledky, ktoré boly dosiahnuté skúsenosťami opierajúcimi sa o výskumníctvo a technický rozvoj.

(2) Inšpektoráty komunálnych podnikov sa starajú o to, aby sa v komunálnych podnikoch - primerane ich odboru činnosti - uplatnily metódy vedúce k zdokonaleniu prevádzky a podnikových výkonov, ako sú špecializácia, normalizácia, mechanizácia a kooperácia. Osobitnú starostlivosť treba venovať v údržbárskych a opravárskych podnikoch technickému vyškoleniu zamestnancov pre viac činností, tak aby bolo možno poskytnúť požadované služby s čo najmenším počtom zamestnancov.

(3) Pomocné a vedľajšie činnosti, ktoré majú zabezpečiť hladký priebeh vlastnej prevádzky, ako sú napr. malé opravy, treba obmedziť tak, aby nebola prekročená miera hospodárnosti. V mnohých prípadoch bude výhodnejšie využiť skôr možnosti vzájomnej kooperácie komunálnych podnikov alebo zadať také práce podnikom iným.

§ 40.
Kontrola prevádzky.

Za akosť podnikového výkonu ručí predovšetkým ten, kto je na ňom pracovne zúčastnený. Okrem toho organizuje podnik kontrolu prevádzky, a to buď sústavnú alebo aspoň náhodnú. Prevádzka má byť organizovaná tak, aby sa mohlo zistiť, kde a kým bola určitá práca vykonaná.

Diel VII.
Finančné hospodárenie.

§ 41.
Podnikový rozpočet.

(1) Komunálne podniky hospodária podľa rozpočtu. Podnikový rozpočet je peňažným vyjadrením plánovaných výkonov, investičnej činnosti, nákupu, odbytu a potrieb podniku. Vyjadruje plánované stavy a ich zmeny v investičnom majetku, v zásobách, vo finančnom majetku a vo finančných zdrojoch (rozpočtovná súvaha a jednotlivé súvahové rozpočty); zahrnuje ďalej plánované náklady i výnosy a plánovaný hospodársky výsledok (rozpočtovná výsledovka a jednotlivé výsledkové rozpočty).

(2) Ak výnimočne v dôsledku povahy podnikania alebo aj z iných dôvodov rozpočtované náklady prevyšujú vlastné rozpočtované výnosy podniku, je potrebné, aby už v rozpočte bolo pamätované

na úhradu rozdielu. Tento rozdiel uhradí podniku Fond znárodneného hospodárstva, poprípade - v miere určenej osobitnými predpismi - Fond bytového hospodárstva; komunálny podnik uvedie preto tento rozdiel v návrhu svojho rozpočtu ako nárok voči patričnému fondu a ako svoj výnos. Fond splatí rozdiel medzi rozpočtovanými nákladmi a výnosmi spôsobom a v lehotách, ktoré určia osobitné predpisy.

(3) Z údajov podnikového rozpočtu a predbežných kalkulácií sostavuje podnik v úprave predpísanej plánovacími smernicami návrh svojho finančného plánu, ktorí tvorí súčasť jeho podnikového plánu a je v jeho rámci schvaľovaný.

(4) Schvaľovaný finančný plán je záväznou smernicou pre samostatné hospodárenie podniku s finančnej stránky. Úlohou komunálnych podnikov je, aby - plniac všetky svoje úlohy, zahrnuté v podnikovom pláne, čo najhospodárnejšie - dosiahly čo najlepší finančný výsledok.

§ 42.
Podnikové počtovníctvo.

(1) Ako pri každom pláne, tak aj pri finančnom pláne a pri podnikovom rozpočte musí sa sústavne sledovať ich plnenie. Úloha sledovať ich plnenie prislúcha - bez ujmy zodpovednosti správcu - podnikovému hospodárovi, pokiaľ bol ustanovený. Dôležitým nástrojom na to je dokonale vybudované podnikové počtovníctvo, skladajúce sa z účtovníctva finančného, prevádzkového, investičného, skladného a mzdového, ďalej z kalkulácie predbežnej a výslednej, z rozpočtovníctva a zo štatistiky. Podnikové počtovníctvo slúži aj potrebám celoštátneho hospodárskeho plánovania a je preto vo všetkých podnikoch vybudované jednotne.

(2) Ak sa zistí pri vzájomnom porovnaní rozpočtovaných súm so sumami docielenými, že došlo k nehospodárnosti, musia sa zistiť jej príčiny, aby sa mohly čo najrýchlejšie odstrániť; ak sa zistí naopak, že plán bol splnený hospodárnejšie, než bolo rozpočtované, treba takto získané skúsenosti čo najlepšie využiť pre budúcnosť a urobiť opatrenia, aby sa mohly využiť na prospech hospodárstva aj na iných miestach. Aby táto rozpočtovná kontrola bola čo najúčinnejšia, musia sa sostavovať krátkodobé závierky a hospodárenie podniku sa musí sledovať v menších útvaroch - strediskách.

(3) Jednotlivé odbory podnikového počtovníctva nie sú samoúčelné, ale musia sa zamerať na zvyšovanie produktivity práce a hospodárnosti podniku i jeho častí. Aj pre podnikové počtovníctvo platí zásada hospodárnosti, čo znamená, že sa má pri jeho budovaní ísť len do takej hĺbky, ktorá sa javí potrebnou s hľadiska plánu a účelnou podľa veľkosti alebo povahy podniku.

§ 43.
Financovanie komunálnych podnikov.

(1) Financovanie komunálnych podnikov obstaráva štát prostredníctvom Fondu znárodneného hospodárstva, a pokiaľ ide o hospodárenie s bytovým majetkom, prostredníctvom Fondu bytového hospodárstva. V rámci tejto finančnej služby sa na príslušnom fonde sústreďujú prostriedky plynúce z podnikov, najmä zisk, úroky z kmeňového imania, odpisy z investičného majetku, sumy rovnajúce sa účtovnej hodnote vyradených investícií a odvody vyplývajúce zo zníženia kmeňového (bytového) imania. Z takto nahromadených finančných prostriedkov, zvýšených o prípadné štátne prídely a iné príjmy, poskytuje potom príslušný fond podnikom podľa dispozícií štátu prostriedky na finančné zabezpečenie a na financovanie podnikov, najmä na vytvorenie a potrebné zvýšenie kmeňového (bytového) imania, na úhradu investícií, na plánovanú úhradu nákladov, poprípade na úhradu bilančnej straty.

(2) Finančné prostriedky, ktoré komunálny podnik potrebuje pri svojom hospodárení, sveruje mu štát vo výške vyplývajúcej z jeho schváleného finančného plánu ako jeho vlastný finančný

zdroj, alebo si ich podnik zadováži ako finančný zdroj cudzí. Vlastným finančným zdrojom je kmeňové imanie, pri bytových komunálnych podnikoch a pri bytových hospodárstvach združených komunálnych podnikov bytové imanie; cudzím finančným zdrojom je predovšetkým úver poskytnutý peňažnými ústavmi podľa osobitných predpisov a ďalej dočasné dlhy voči dodávateľom a iným veriteľom.

§ 44.
Kmeňové imanie.

(1) Finančnou základňou komunálneho podniku, pokiaľ ho financuje Fond znárodneného hospodárstva, je kmeňové imanie. Delí sa na základný fond a na obratový fond.

(2) Každému komunálnemu podniku sa určí kmeňové imanie ku dňu 1. januára 1951, alebo, ak je podnik zriadený neskoršie, ku dňu zriadenia (rozhodný deň). K tomuto rozhodnému dňu sa predovšetkým zistí čisté imanie podniku rozdielom medzi cenou svereného majetku a cenou záväzkov zaťažujúcich podnik. Ak čisté imanie k rozhodnému dňu nestačí na vytvorenie základného a obratového fondu, zvýši sa (doplní) z prostriedkov Fondu znárodneného hospodárstva. Ak je toto čisté imanie vyššie, zníži sa tým, že podnik odvedie príslušnú sumu Fondu znárodneného hospodárstva.

§ 45.
Základný fond.

(1) Základný fond sa určí k rozhodnému dňu vo výške rovnajúcej sa čistej účtovnej cene investičného majetku. O platby za investície a o čistú účtovnú cenu ďalšieho začleneného investičného majetku sa určený základný fond zvyšuje, o čistú účtovnú cenu vyňatého majetku, o odvody odpisov z investičného majetku a zvyškové účtovné ceny investícií vyradených z prevádzky sa základný fond znižuje.

(2) Prostriedky na vyplácanie investícií dáva štát komunálnemu podniku k dispozícii prostredníctvom Fondu znárodneného hospodárstva v Investičnej banke, národnom podniku. Z týchto prostriedkov sú financované investície komunálneho podniku výlučne; podnik teda nesmie na ten účel uzavierať úver v peňažnom ústave ani - s výnimkou prechodného financovania investícií vlastnej výroby - financovať investície z vlastných prostriedkov.

(3) Prostriedky určené na investičné účely nesmie komunálny podnik použiť na účely iné, zvlášte nie na účely prevádzkové.

(4) Komunálne podniky odvádzajú Fondu znárodneného hospodárstva na jeho bankový účet sumy zodpovedajúce odpisom z investičného majetku a zostatkovej účtovnej cene vyradených investícií.

(5) Podrobnosti o základnom fonde určia osobitné predpisy.

§ 46.
Obratový fond.

(1) Prostriedky na financovanie prevádzky dostáva komunálny podnik vo forme obratového fondu. Výška obratového fondu sa určí schváleným finančným plánom. na rok 1951 platia osobitné prechodné predpisy.

(2) Prostriedky na zvýšenie obratového fondu poskytuje štát komunálnemu podniku prostredníctvom Fondu znárodneného hospodárstva v peňažnom ústave. Podniky odvádzajú Fondu znárodneného hospodárstva sumy, o ktoré bola výška obratového fondu snížená.

§ 47.
Oddelené hospodárenie s národným bytovým majetkom.

Hospodárenie s národným bytovým majetkom vedú komunálne podniky účtovne oddelene od hospodárenia s ostatným svojím majetkom. Za tým účelom komunálne podniky sdružené účtovne oddelia svoj bytový majetok od svojho ostatného majetku a vytvoria z neho osobitný oddelene účtujúci hospodársky celok (bytové hospodárstvo). Obdobne komunálne podniky bytové účtovne oddelia od svojho bytového majetku ostatný majetok a vytvoria z neho osobitný oddelene účtujúci hospodársky celok (podnikové hospodárstvo).

§ 48.
Bytové imanie.

(1) Finančnou základňou bytového komunálneho podniku alebo bytového hospodárstva je bytové imanie.

(2) Každému bytovému podniku a každému bytovému hospodárstvu sa určí bytové imanie (zvané aj „bytový fond") ku dňu 1. januára 1951, a pokiaľ bol podnik zriadený alebo bytové hospodárstvo vytvorené neskoršie, k tomuto neskoršiemu dňu (rozhodný deň).

(3) Bytové imanie sa určí vo výške a spôsobom, ktoré určia osobitné predpisy.

(4) K rozhodnému dňu sa dopredu určí začiatočné bytové imanie bytového podniku (bytového hospodárstva). Ak nestačí toto začiatočné bytové imanie na vytvorenie bytového imania v potrebnej výške, zvýši sa (doplní) vkladom z prostriedkov Fondu bytového hospodárstva alebo prevodom záväzkov na tento fond; ak je začiatočné bytové imanie vyššie, sníži sa odvodom príslušnej sumy Fundu bytového hospodárstva alebo prevodom pohľadávok podniku na tento fond. Podrobnosti určia osobitné predpisy.

(5) Určené bytové imanie sa zvyšuje alebo znižuje obdobne ako kmeňové imanie.

§ 49.
Súvzťažné zmeny kmeňového a bytového imania.

K súvzťažným zmenám kmeňového imania - a to ako fondu základného, tak i fondu obratového, poprípade oboch týchto fondov - a k súvzťažným zmenám bytového imania môže dôjsť pri prevodoch majetku alebo záväzkov medzi národnými a komunálnymi podnikmi alebo medzi komunálnymi podnikmi navzájom. Podľa okolností môže dôjsť aj k súvzťažným zmenám medzi bytovým imaním a kmeňovým imaním, a to ako v tom istom podniku, tak aj medzi rôznymi podnikmi.

§ 50.
Úver od peňažných ústavov.

(1) Ak komunálnemu podniku, financovanému Fondom znárodneného hospodárstva, nestačí obratový fond a dočasné dlhy voči dodávateľom a iným veriteľom na plné financovanie prevádzky, zadovažuje si finančné prostriedky úverom od peňažného ústavu podľa smerníc o tom vydaných.

(2) Pri financovaní prevádzky smú byť komunálne podniky v spojení len so Štátnou bankou československou alebo s jedným ústavom ľudového peňažníctva touto bankou povereným.

(3) Komunálne podniky stavebné a komunálne podniky, ktoré majú oddelene účtujúce stavebné oddelenie, zadovažujú si prevádzkový úver v Investičnej banke, pokiaľ minister financií po dohode s ministrom vnútra nepovolili odchýlku. Z poverenia Investičnej banky môže komunálnemu

podniku poskytovať úver ústav ľudového peňažníctva, avšak jednému podniku vždy len jeden peňažný ústav.

(4) Peňažný ústav poskytuje komunálnemu podniku potrebný prevádzkový úver so súhlasom vedúceho národného výboru na základe štvrťročného podnikového rozpočtu. Podrobnosti a prípadné odchýlky určia osobitné predpisy.

(5) Prostriedky určené na prevádzku nesmie komunálny podnik použiť pre financovanie investícií. Ak si vyrába komunálny podnik investičné predmety sám, financuje túto výrobu ako svoju vlastnú prevádzku len do času, keď je povinný sumu zodpovedajúcu cene vyrobených predmetov vrátiť prevádzkovému hospodáreniu na vrub Fondu znárodneného hospodárstva.

(6) Pri financovaní prevádzky bytových komunálnych podnikov a bytového hospodárstva úverom od peňažných ústavov postupuje sa podľa osobitných predpisov obdobne ako pri komunálnych podnikoch financovaných Fondom znárodneného hospodárstva.

§ 51.
Účtovná závierka.

Komunálny podnik je povinný sostaviť návrh ročnej účtovnej závierky a predložiť ho v predpísanej lehote na prejednanie vedúcemu národnému výboru. Účtovný závierka podlieha schváleniu podľa osobitných predpisov, v ktorých sa určia aj lehoty pre sostavenie a prejednanie účtovnej závierky. Súčasne so schválením účtovnej závierky je schvaľovaný aj výpočet podielu, ktorý pripadne podnikovému fondu pracujúcich.

§ 52.
Odvod úrokov z kmeňového imania.

(1) Komunálne podniky financované Fondom znárodneného hospodárstva odvádzajú tomuto fondu úroky z kmeňového imania vypočítané spôsobom a podľa sadzby, ktorú určí vláda. Lehoty na odvádzanie týchto úrokov určí minister financií po dohode s ministrom vnútra.

(2) Z bytového imania sa úrok neodvádza.
Odvod bilančného zisku.

§ 53.

(1) Podniky financované Fondom znárodneného hospodárstva odvádzajú tomuto fondu bilančný zisk zmenšený o podiel, ktorý pripadá podnikovému fondu pracujúcich, do 14 dní po schválení účtovnej závierky. Minister financií môže po dohode s ministrom vnútra podnikom uložiť, aby odvádzaly na tieto sumy pripadajúce Fondu znárodneného hospodárstva preddavky. Časť zisku pochádzajúceho z lepších hospodárskych výsledkov komunálneho podniku, než sa predvídalo plánom (časť nadplánovaného zisku alebo časť, o ktorú sa zmenšil rozdiel medzi vyššími plánovanými nákladmi a nižšími plánovanými výnosmi), odvedie Fond vedúcemu národnému výboru podľa osobitných predpisov o tom vydaných.

(2) Podiel náležiaci podnikovému fondu pracujúcich pridelí podnik tomuto fondu taktiež do 14 dní po schválení účtovnej závierky; minister vnútra môže po dohode s ministrom financií uložiť odvádzanie preddavkov aj na tieto podiely.

§ 54.

(1) Komunálne podniky bytové a bytové hospodárstva odvádzajú Fondu bytového hospodárstva bilančný zisk do 14 dní po schválení účtovnej závierky; zisk sa môže tiež uhradzovať preddavkovými splátkami určenými v osobitných predpisoch.

(2) Fondu bytového hospodárstva sa však neodvádza časť bilančného zisku, ktorá vznikla znížením rozpočtovaných nákladov pri súčasnom náležitom splnení určených úloh; o použití týchto súm platia osobitné predpisy.
Úhrada bilančnej straty.

§ 55.

Ak vykazuje účtovná závierka podniku financovaného Fondom znárodneného hospodárstva stratu, bude predovšetkým zrejmé, že podnik nehospodáril podľa rozpočtu, čo už samo sebou vzbudzuje pochybnosť o riadnom hospodárení a bedlivom výkone dozoru nad jeho činnosťou. preto bilančná strata uhradí sa Fondom len vtedy, ak dá na to, po vyšetrení dôvodov jej vzniku, súhlas minister financií po dohode s ministrom vnútra a ministrom - predsedom Štátneho úradu plánovacieho. Neuhradená bilančná strata sa prevádza na budúci rok.

§ 56.

Bilančnú stratu bytových podnikov a bytových hospodárstev uhradí Fond bytového hospodárstva. Fond však nehradí stratu vzniknutú tým, že sa vyberávalo nižšie nájomné, než je nájomné v mieste obvyklé, ani stratu vzniknutú prekročením rozpočtovaných nákladov. O úhrade týchto častí bilančných strát platia osobitné predpisy.

§ 57.
Platobný styk.

Komunálny podnik je povinný konať svoje platby prevodom na účte v peňažnom ústave. Platenie hotovými peniazmi je prípustné len v tých prípadoch, keď platenie prevodom na účte je neprevediteľné alebo neúčelné. Pokladničné hotovosti sa musia obmedziť na nevyhnutnú výšku; sumy nad túto výšku musí komunálny podnik odvádzať na svoj účet v peňažnom ústave. V podrobnostiach sa platenie hotovými a prípustná výška pokladničných hotovostí spravuje smernicami o tom vydanými.

§ 58.
Finančné úvery.

Komunálne podniky nesmú poskytovať finančné úvery, napr. povoľovaním ďalších platobných lehôt odberateľom. S výnimkou úverov od príslušného peňažného ústavu nesmú si finančné úvery zadovažovať. Inak by bola znemožnená peňažná kontrola komunálnych podnikov. Z rovnakého dôvodu nesmú komunálne podniky vyrovnávať pohľadávky a záväzky kompenzáciou, pokiaľ osobitnými predpismi nebolo ustanovené inak.

§ 59.
Platobná disciplína.

Komunálny podnik je povinný včas vyplácať všetky svoje záväzky a naopak musí dbať na to, aby mu boly včas uhradzované jeho pohľadávky. Za tým účelom je najmä povinný vystavovať faktúry za vykonané dodávky a výkony v predpísaných lehotách. Pre účtovanie nájomného neplatia predpisy o spôsobe faktúrovania a platenia.

§ 60.
Kontrola orgánmi štátu.

Orgány hlavného vedenia komunálnych podnikov sú zodpovedné za ich hospodárenie; kontrolujú preto činnosť komunálnych podnikov so všetkých stránok. Najmä tiež dozerajú na

riadnu správu ich majetku a na primeranosť ich nákladov a výnosov. Tiež pre kontrolu tvoria zápisy podnikového počtovníctva jeden z najdôležitejších podkladov; porovnávanie rozpočtov s ich splnením, vykonávané týmito kontrolnými orgánmi, predstavuje významnú časť kontroly korunou.

§ 61.
Peňažná kontrola.

(1) Okrem komunálneho podniku samého a jeho nadriadených orgánov vykonáva štát kontrolu komunálnych podnikov sledovaním a vedením pohybu peňazí prostredníctvom bánk, poprípade z ich poverenia prostredníctvom ústavov ľudového peňažníctva, a to tak, že Štátna banka kontroluje prevádzku komunálneho podniku a Investičná banka jeho investičnú činnosť. Na vykonávanie tejto kontroly a peňažnej stránky poskytujú komunálne podniky peňažným ústavom potrebné údaje, aby mohly sledovať plnenie rozpočtu a aby Štátna banka dostávala zprávu o miere plnenia plánu výkonov a potrieb. Peňažné ústavy potom dávajú vedúcemu národnému výboru o tom kontrolné sostavenie, ktoré slúži ako kontrolná pomôcka pre vykonávanie hlavného vedenia a dozoru štátu.

(2) Peňažné ústavy si môžu údaje hlásené podnikmi overiť nahliadnutím do ich zápisov podnikového počtovníctva. Ak zistia závady, ktoré podnik nemôže riadne odôvodniť, musia o tom podať ihneď zprávu vedúcemu národnému výboru a krajskému inšpektorátu; v závažných prípadoch aj Ministerstvu vnútra a Ministerstvu financií. Orgány hlavného vedenia a dozoru urobia potrebné opatrenia a upovedomia o tom peňažný ústav.

(3) Osobitné predpisy určia, aké následky stíhajú komunálne podniky, ak porušujú disciplínu a poriadok vo svojom finančnom hospodárení.

Diel VIII.
Podnikový fond pracujúcich.

§ 62.
Účel fondu.

Podnikový fond pracujúcich je jedným z významných prostriedkov na podnietenie záujmu všetkých pracujúcich na plnení a prekročovaní podnikového plánu.

§ 63.
Príjmy fondu.

(1) Do podnikového fondu pracujúcich plynie podiel na plánovanom zisku a podiel na lepšom hospodárskom výsledku, než bolo plánované. Predpokladom výplaty podielov je splnenie plánu výkonu a ďalších častí podnikového plánu, ktoré budú každoročne určené vo finančnom pláne podniku.

(2) Podiel podnikového fondu pracujúcich na plánovanom zisku sa určí percentom z tohto zisku. Výška percenta sa určí vo finančnom pláne a je najviac 10 % z plánovaného zisku. Pri určení percenta sa prihliada na počet pracujúcich a na namáhavosť ich práce, na obťažnosť, s ktorou je spojené plnenie plánu, a najmä na spoločenský význam jednotlivých odvetví, odborov, poprípade podnikov. Vo finančnom pláne sa určí aj klesajúce percento podielu fondu na skutočnom zisku pre prípad, že by sa docielil zisk nižší než plánovaný. V prípadoch, keď plánovaný zisk nemôže slúžiť za správnu základňu pre výpočet podielu, ako to bude vtedy, ak je plánovaný príliš vysoký alebo príliš nízky zisk alebo ak nie je zisk plánovaný, upraví Ministerstvo vnútra po dohode s Ministerstvom financií určenie základne v osobitných smerniciach.

(3) Podiel podnikového fondu pracujúcich na lepšom hospodárskom výsledku je určený percentom z lepšieho docieleného výsledku, než sa plánoval. Výška tohto percenta sa určí vo finančnom pláne a je až 50 %. Pri určení sadzby sa prihliada na to, aby podiel fondu bol v primeranom vzťahu k obťažnosti plnenia plánu a dosahovaní lepších hospodárskych výsledkov. Tiež sa prihliada na počet pracujúcich a na namáhavosť ich práce a najmä na spoločenský význam činnosti jednotlivých odvetví, odborov, poprípade podnikov.

(4) Do podnikového fondu pracujúcich plynú aj sumy určené pre kolektívne použitie celého komunálneho podniku, ako odmeny za víťazstvo v medzipodnikových súťažiach, ako aj iné príjmy, ktoré sa podrobnejšie uvedú v smerniciach vydaných Ministerstvom vnútra.

§ 64.
Majetok fondu.

(1) Do podnikového fondu pracujúcich pridelí krajský národný výbor majetok podniku slúžiaci sociálnym, kultúrnym a telovýchovným účelom, a to v rozsahu určenom smernicami o tom vydanými. Ďalej pridelí krajský národný výbor podnikovému fondu pracujúcich sumy zodpovedajúce výške nesamostatných sociálnych fondov.

(2) Majetok a záväzky patriace k podnikovému fondu pracujúcich a jeho hospodárenie vykazujú sa v komunálnom podniku oddelene. Jeho finančné otázky upraví Ministerstvo vnútra osobitnými smernicami.

§ 65.
Použitie prostriedkov fondu.

(1) Prostriedky podnikového fondu pracujúcich používa správca po prejednaní so závodným zastupiteľstvom podľa smerníc o tom vydaných.

(2) Prostriedky fondu sa použijú najmä na podporovanie tvorivej iniciatívy pracujúcich, na sociálne, kultúrne a telovýchovné opatrenia v podniku alebo aj mimo podniku, na zlepšenie zdravotných zariadení nad rozsah, ako ho určujú predpisy uvedené v § 35 ods. 1, na výplatu odmien zaslúžilým pracujúcim a na iné výdavky sledujúce podobné účely. Pri určovaní odmien jednotlivým zaslúžilým pracujúcim hodnotí správca na návrh ich bezprostredných nadriadených najmä zásluhu o hospodárne plnenie plánu. Sociálne, zdravotné, kultúrne a telovýchovné opatrenia, ktoré sa majú financovať z prostriedkov podnikového fondu pracujúcich, môžu sa uviesť v kolektívnych smluvách.

(3) V podnikoch, ktoré majú niekoľko závodov, prihliada sa pri použití prostriedkov podnikového fondu pracujúcich na mieru zásluh jednotlivých závodov o plnenie a prekročovanie podnikového plánu.

(4) Pri prevádzke sociálnych, kultúrnych a telovýchovných zariadení podniku, pridelených podnikovému fondu pracujúcich, postupuje správca komunálneho podniku v najužšej spolupráci so závodným zastupiteľstvom. Závodnému zastupiteľstvu sa vyhradzuje rozhodný vplyv na spôsob prevádzky a na výber pracujúcich, ktorým sa majú poskytnúť výhody uvedených zariadení.

Diel IX.
Riaditeľstvo komunálnych podnikov.

§ 66.
Zriadenie riaditeľstva.

Ak má národný výbor viac komunálnych podnikov veľkého rozsahu, môže pre ne zriadiť so súhlasom Ministerstva vnútra spoločné riaditeľstvo, čím sa dosiahne sjednotenie a usmernenie činnosti všetkých týchto podnikov a uľahčí sa obstarávanie ich spoločných vecí.

§ 67.
Riaditeľ komunálnych podnikov.

(1) Na čele riaditeľstva komunálnych podnikov stojí riaditeľ. Správcovia komunálnych podnikov, pre ktoré sa zriadilo spoločné riaditeľstvo, sú riaditeľovi podriadení. Aj hlavnému štátnemu vedeniu a dozoru podliehajú jeho prostredníctvom. Riaditeľ dáva správcom komunálnych podnikov (ich zástupcom) smernice a pokyny a môže si vyhradiť predchádzajúci súhlas. Nariaďuje správcovi, aby zmenil rozhodnutie, ktoré urobil, ak sú pre to závažné dôvody, ako napr. tam, kde je ohrozené plnenie plánu alebo iný dôležitý záujem komunálneho podniku alebo štátu. Do bežnej prevádzky podniku riaditeľ zpravidla nezasahuje.

(2) Riaditeľa komunálnych podnikov vymenúva a odvoláva vedúci národný výbor po vyjadrení krajského inšpektorátu a po vypočutí krajského orgánu jednotnej odborovej organizácie. Pre riaditeľa platia primerane predpisy o správcovi komunálneho podniku; nezapisuje sa však do podnikového registra.

(3) Ak je riaditeľ toho názoru, že rozhodnutie vedúceho národného výboru poškodzuje alebo ohrožuje dôležité záujmy komunálnych podnikov, je povinný bez meškania písomne oznámiť svoje odchylné stanovisko národnému výboru rovnakým spôsobom ako správca komunálneho podniku. V ďalšom platí obdobne ustanovenie § 21 ods. 3.

§ 68.
Sverený majetok.

Zákon upravuje majetkoprávne pomery riaditeľstva spôsobom v podstate shodným s úpravou platnou pre komunálne podniky. Ak je to účelné v záujme úloh uložených riaditeľstvu, sveruje mu štát do správy aj majetok. Pre riaditeľstvo platia primerane aj predpisy o povoľovaní výnimiek zo zákazu scudzenia a zaťaženia majetku.

§ 69.
Vedenie, činnosť a hospodárenie.

(1) Tak ako v komunálnych podnikoch, uplatňuje sa socialistický spôsob vedenia aj v riaditeľstve; rozhoduje vždy jediný vedúci, ktorý zodpovedá za splnenie uložených úloh.

(2) Činnosť riaditeľstva sa spravuje plánom, ktorý sa musí zamerať na splnenie plánov príslušných komunálnych podnikov.

(3) Riaditeľstvo hospodári podľa rozpočtu; náklady, pre ktoré niet inej úhrady, uhradia príslušné komunálne podniky podľa rozvrhu vykonaného vedúcim národným výborom.

§ 70.
Zamestnanci.

O prijímaní a prepúšťaní zamestnancov riaditeľstva platia predpisy rovnaké ako u zamestnancov komunálnych podnikov. O ich odmeňovaní platia obdobne ustanovenia § 78 ods. 2 o zamestnancoch inšpektorátov.

§ 71.
Rozšírenie pôsobnosti.

Ministerstvo vnútra môže smernicami určiť, že v určitých prípadoch, keď je predpísané vyjadrenie krajského inšpektorátu komunálnych podnikov, nie je toto potrebné, ak sa vyjadrilo o veci už riaditeľstvo.

Diel X.
Hlavné vedenie komunálnych podnikov a dozor nad nimi.

§ 72.
Podstata hlavného vedenia a dozoru a jeho orgány.

(1) Každý komunálny podnik je súčasťou štátneho hospodárskopolitického kolektívu, záujmom ktorého musí podriaďovať svoju činnosť a svoje zásadné otázky organizácie a vedenia. Toto podriadenie vyplýva z funkcie ľudovodemokratického štátu, ktorý tu formou komunálnych podnikov organizuje svoje podnikanie a preto ich podrobuje svojmu hlavnému vedeniu a dozoru.

(2) Vykonávanie hlavného vedenia a dozoru štátu nad komunálnymi podnikmi je decentralizované a sverené predovšetkým národným výborom, a to vedúcemu národnému výboru (bezprostredné hlavné vedenie a dozor) a dohliadacím národným výborom (inštančný dohľad). V najvyššej stolici náleží inštančný dohľad Ministerstvu vnútra.

(3) K úlohám hlavného vedenia a dozoru štátu nad komunálnymi podnikmi náleží aj odborné vedenie. Ministerstvo (Povereníctvo) vnútra a krajské národné výbory ich vykonávajú prostredníctvom osobitných svojich orgánov, a to Ministerstvo (Povereníctvo) vnútra prostredníctvom Ústredného (Oblastného) inšpektorátu komunálnych podnikov a krajské národné výbory prostredníctvom krajských inšpektorátov komunálnych podnikov.

§ 73.
Bezprostredné hlavné vedenie a dozor.

(1) Vedúci národný výbor vykonáva bezprostredné hlavné vedenie komunálnych podnikov a dozor štátu nad nimi. Preto mu zákon sveruje najdôležitejšie funkcie, najmä rozhodný vplyv na samotnú existenciu podnikov, na zameranie ich činnosti, na ich hospodárenie aj na obsadenie miest vedúcich činiteľov.

(2) Na to, aby vedúci národný výbor mohol svoje úlohy riadne vykonávať, má účinné prostriedky, najmä právo dávať správcovi komunálneho podniku pokyny, vyhradzovať si súhlas na niektoré jeho opatrenia, brať ho na zodpovednosť, poprípade odvolať ho z jeho funkcie.

(3) Na opatreniach, ktoré vyžadujú súhlas alebo schválenie dohliadacieho národného výboru (úradu), usnáša sa zásadne rada vedúceho národného výboru; inak rozhoduje zásadne referent kompetentný pre veci komunálnych podnikov (poprípade ním splnomocnený zamestnanec). Rada prejednáva aj veci, o ktorých prislúcha rozhodnúť dohliadaciemu národnému výboru (úradu).

§ 74.
Inštančný dohľad.

(1) Jednotnosť vo vykonávaní hlavného vedenia komunálnych podnikov a dozoru štátu nad nimi je zabezpečená inštančným dohľadom, ktorý vykonávajú dohliadacie národné výbory a Ministerstvo vnútra.

(2) Dohliadacie národné výbory a Ministerstvo vnútra môžu vedúcemu národnému výboru udeľovať pokyny a vyhradiť si, že niektoré opatrenia vyžadujú ich súhlas. Môžu opatrenie vedúceho národného výboru zmeniť alebo zrušiť alebo s jeho vedomosťou zakročiť opatrením vlastným.

(3) Osobitné predpisy zabezpečujú dohliadacím národným výborom a Ministerstvu vnútra rozhodovanie najmä v otázkach plánov komunálnych podnikov, ich hmotného vystrojenia a finančného hospodárenia; taktiež osobitnými predpismi je upravená pôsobnosť Ministerstva financií v týchto otázkach.

§ 75.
Úlohy odborného hlavného vedenia.

K úlohám odborného hlavného vedenia náleží:

a) vypracovanie a predkladanie návrhov na účelné rozmiestenie komunálnych podnikov a ich prevodzovní podľa druhu a rozsahu podnikania (optimálna sieť);

b) starostlivosť o účelnú vnútornú organizáciu a vybudovanie riadneho počtovníctva;

c) starostlivosť o materiálne i personálne vystrojenie komunálnych podnikov a ich finančné zabezpečenie;

d) sledovanie a kontrola finančného hospodárenia komunálnych podnikov;

e) starostlivosť o vypracovanie a koordináciu podnikových plánov, o usmerňovanie a sjednocovanie podnikovej činnosti a sledovanie a kontrola plnenia podnikových plánov;

f) starostlivosť o zásobovanie komunálnych podnikov a odbyt ich výrobkov;

g) starostlivosť o riadne vedenie prevádzky s odbornej stránky a o jej všestranné zdokonalenie;

h) sprostredkovanie výmeny skúseností, poradenstvo, instruktáž a školenie.

Podrobnosti určí Ministerstvo vnútra smernicami.

§ 76.
Pôsobnosť inšpektorátov komunálnych podnikov.

(1) Inšpektoráty komunálnych podnikov, plniac úlohy odborného hlavného vedenia, dávajú komunálnym podnikom pokyny a smernice, vyžadujú si od nich zprávy, konajú v nich dohliadky a revízie, vyjadrujú sa na dotazy národných výborov a Ministerstva vnútra a podávajú návrhy. Ak je potrebné, dá inšpektorát podnet, aby dohliadací národný výbor (úrad) zrušil alebo zmenil opatrenie vedúceho národného výboru alebo zakročil opatrením vlastným.

(2) Krajský inšpektorát ako orgán krajského národného výboru je jemu podriadený prostredníctvom referenta príslušného pre veci komunálnych podnikov. Tento referent tiež zabezpečuje spoluprácu s ostatnými referátmi krajského národného výboru a podpisuje smernice a pokyny krajského inšpektorátu, ktorými sa majú spravovať podriadené národné výbory. Krajský národný výbor dáva pokyny vo veciach odborného hlavného vedenia a dozoru zpravidla prostredníctvom inšpektorátu.

(3) Ústredný inšpektorát vedie, podporuje, kontroluje a sjednocuje činnosť krajských inšpektorátov s hľadiska celoštátneho; bezprostredne vykonáva úlohy odborného hlavného vedenia v prípadoch nadkrajového významu alebo v prípadoch, ktoré si sám vyhradil, a pokiaľ ide o komunálne podniky Ústredného národného výboru hlavného mesta Prahy, aj tie, vykonávaním ktorých nebolo poverené Riaditeľstvo komunálnych podnikov v Prahe.

(4) Na Slovensku vykonáva ústredný inšpektorát svoju pôsobnosť prostredníctvom oblastného inšpektorátu, ktorý sa spravuje jeho smernicami a pokynmi; s vedomosťou oblastného inšpektorátu však môže vykonávať túto pôsobnosť aj priamo.

§ 77.
Vedenie, činnosť a hospodárenie inšpektorátov.

(1) Aj na inšpektorátoch sa uplatňuje socialistický spôsob vedenia; rozhoduje vždy jediný vedúci, ktorý zodpovedá za splnenie uložených úloh.

(2) Činnosť inšpektorátu sa spravuje jeho plánom, ktorý sa musí zamerať na splnenie plánov podriadených komunálnych podnikov.

(3) Ak je to účelné v záujme úloh uložených inšpektorátu, sveruje mu štát do správy aj majetok. Zákon upravuje majetkovoprávne pomery inšpektorátu spôsobom v postate shodným s úpravou platnou pre komunálne podniky. Pre inšpektoráty platia primerane aj predpisy o povoľovaní výnimiek zo zákazu scudzenia a zaťaženia majetku.

(4) Inšpektorát hospodári podľa rozpočtu. Prostriedky na úradu nekrytých rozpočtových nákladov poskytuje inšpektorátu Ministerstvo vnútra zo svojho rozpočtu, a to pri krajských inšpektorátoch z príslušnej rozpočtovej kapitoly v rozpočtoch krajských národných výborov. Celkom výnimočne si môže inšpektorát zadovážiť prevádzkové prostriedky nad túto výšku, ak dá na to súhlas minister vnútra po dohode s ministrom financií, a to spôsobom a za podmienok zároveň určených.

§ 78.
Zamestnanci inšpektorátov.

(1) O prijímaní a prepúšťaní zamestnancov inšpektorátov platia predpisy rovnaké ako u zamestnancov komunálnych podnikov.

(2) Zamestnanci inšpektorátov sú odmeňovaní podľa rovnakých zásad ako zamestnanci komunálnych podnikov; pritom výška mimoriadnych odmien je závislá nielen od plnenia plánu inšpektorátu, ale predovšetkým od plnení plánov podriadených komunálnych podnikov. Mimoriadne odmeny môžu sa poskytnúť len zamestnancom inšpektorátov, ktorí zasahujú do plnenia plánov podriadených komunálnych podnikov a prospešne ich ovplyvňujú.

§ 79.
Cieľ hlavného štátneho vedenia a dozoru.

Orgány hlavného vedenia a dozoru zameriavajú svoje úsilie na dosiahnutie hospodárskej, finančnej a organizačnej konsolidácie a rozvoja komunálnych podnikov, na riadne a včasné plnenie a na žiadúce prekročenie ich plánovaných úloh a na to, aby komunálne podniky slúžily stále lepšie a lacnejšie potrebám pracujúceho ľudu.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.